

Nenaudojamų Šepetos durpyno laukų augalijos apžvalga

Zofija Sinkevičienė, Agnė Bagušinskaitė, Ilona Jukonienė

Gamtos tyrimų centras

Žaliųjų Ežerų g. 47, LT-12200 Vilnius

SANTRAUKA

Straipsnyje pateikiami duomenys apie augaliją, išsikuriančią pietrytinėje šiuo metu nenaudojamoje Šepetos durpyno dalyje. Apžvalginiai tyrimai atlikti dviejuose durpyno laukuose, apimančiuose buvusias šlaito pušynėlių ir praplaisių zonas. Tyrimai atlikti maršrutiniu būdu pagal augalijos išsivystymą durpyno žemėlapyje išsiskiriančiuose kontūruose. Pateikiama atvirų ir pusiau atvirų, susivėrusių žoliniais augalais ir medžiais apaugusių plotų, vandens telkinių bei jų aplinkinių teritorijų augalijos charakteristika.

Dėl žmogaus veiklos susidariusi biotopų įvairovė apleistame durpyne sudaro palankias sąlygas plisti ne tik pelkėje augusiems (*Eriophorum vaginatum*, *Polytrichum strictum*), bet ir augalams iš aplinkinių teritorijų (*Equisetum pratense*, *E. palustre*, *Calamagrostis epigejos*, *Juncus effusus*), beržams (*Betula pubescens*, *B. pendula* ir jų hibridams), taip pat sinantropinių (*Plantago major*, *Potentilla anserina*), nitrofilinių (*Chenopodium album*, *Aegopodium podagraria*, *Anthriscus sylvestris*, *Chaerophyllum aromaticum*), svetimžemių (*Erigeron annuus*, *Erucastrum gallicum*, *Potentilla norvegica*) ir invazinių (*Campylopus introflexus*) augalų rūšims. Šepetos durpyno teritorijoje aptikta kol kas tik Lietuvos durpynuose rasta ir aprašyta rūšis *Huperzia appressa*.

Reikšminiai žodžiai: *Campylopus introflexus*, *Huperzia appressa*, invaziniai augalai, nitrofiliniai augalai, svetimžemiai augalai, užaugimo stadijos.

Įvadas

Ekspluatuojamuose durpynuose, kurių natūrali augalinė danga yra sunaikinta, vyksta antrinė augalijos kaita. Dideliuose atviruose plotuose susidaro palankios sąlygos įsikurti tiek anksčiau pelkėje augusiems, tiek ir aplinkinėse teritorijose paplitusiems augalams. Nemaža dalis augimo pradmenų patenka dėl durpyne vykstančios žmogaus veiklos. Nuoseklūs Šepetos durpyno augalijos tyrimai nebuvo planuoti, tačiau, gavę durpyno savininkų leidimą apsilankyti dviejuose šiuo metu nenaudojamuose durpyno laukuose, atlikome jų apžvalginius tyrimus.

Tirtieji laukai plyti pietrytiniame durpyno pakraštyje (1 pav.). Pagal Šepetos monografijoje (Brundza 1940) pateiktą augalijos žemėlapi, pirmasis durpyno laukas beveik visas yra buvusioje šlaito pušynėlių zonoje, antrasis – praplaisių zonoje. Apžvalginių tyrimų metu maršrutiniu būdu apžiūrėjome pagrindinius durpyno žemėlapyje išsiskiriančius kontūrus: menkai užžėlusius atvirus plotus, išsiskiriančius apaugusius plotus, taip pat griovius ir pagriovius, vandens telkinius. Pagal durpyne išsikuriančios augalijos susivėrimo lygį tirtus plotus suskirstėme į šias pagrindines grupes: 1) atviri ir pusiau atviri

1 pav. Ištirti plotai pietrytinėje Šepetos durpyno dalyje.

Fig. 1. Areas studied in the southeastern part of the Šepeta peatland.

plotai, 2) susivėrusios žolinės augalijos plotai, 3) medžiais apaugę plotai. Be to, aprašėme vandens telkinių ir jų aplinkos augaliją. Čia pateikiame tik kai kurių augalijos fragmentų charakteristiką.

Induočių augalų vardus pateikiame pagal nurodomus Pasaulinėje augalų duomenų bazėje POWO (2024), samanų – pagal Hodgetts et al. (2020).

Atviri ir pusiau atviri plotai

Aukštapelkei nebūdingų rūšių kūrimosi pradžią stebėjome magistralinių kanalų, kurie neretai naudojami kaip keliai, pakraščiuose. Pali kanalą, skiriančią pirmąjį ir antrąjį laukus, tai vienur, tai kitur pavieniui auga vietiniai augalai (*Achillea millefolium*, *Calamagrostis epigejos*, *Equisetum pratense*, *E. palustre*, *Epilobium palustre*, *Pilosella* \times *flagellaris*, *Potentilla anserina*), laukų piktžolės (*Cirsium arvense*, *Convolvulus arvensis*) ir svetimžemiai augalai (*Erigeron annuus*, *Erucastrum gallicum*, *Potentilla norvegica*).

Pagriovys rytiniame pirmojo lauko pakraštyje, palei ištiesintą ir magistraliniu sausiamuoju kanalu paverstą Šepetos upelį buvo gerokai drėgnesnis. Čia auga daug vienmečių augalų – kelio balučių pakraščiais želia *Chaenorhinum minus*, *Filago arvensis*, *Gnaphalium uliginosum*, *Juncus bufonius* ir kt., nemažus sąžalynus sudaro *Persicaria maculosa*. *Artemisia vulgaris*, *Chenopodium album*, *Plantago major* paplitimas rodo, kad pagriovio kelias dažnai lankomas žmonių. Pakanalė vakariniame pirmojo lauko pakraštyje, prie medžiotojų bokštelio, turtingesnė daugiamečių nitrofilinių augalų (*Aegopodium podagraria*, *Anthriscus sylvestris*, *Chaerophyllum aromaticum*). Auga ir pirmiau minėti svetimžemiai augalai, galbūt su pašaru medžiojamiesiems gyvūnams patekę varpiniai *Dactylis glomerata*, *Elymus repens*.

Labiau susivėrusią žolinę augaliją radome pietvakarinėje antrojo lauko dalyje netoli griovio (1 pav., 1). Čia didesnius ar mažesnius sąžalynus sudaro viksvos (*Carex hirta*, *C. flava*, *C. viridula*), įsikuriantios ant plikų sausesnių ar šlapesnių durpių (2 pav.). Vietomis gausiai auga *Linum catharticum*.

Nuo griovio pakraščio, toliau į durpyną nutolusiame, medžiais neapaugusiame atviraime plote išsiskyrė skirtingų vyraujančių rūšių sąžalynai. Drėgnesnėse vietose, pažemėjimuose vyravo *Eriophorum vaginatum*, sausesnėse – atskirų asiūklių rūšių *Equisetum pratense*, *E. palustre* ir net *E. arvense* ar mišrūs jų sąžalynai (3, 4 pav.). Prie ryškesnių užaugimo pionierių priskirtinas ir sausoms augavietėms būdingas *Calamagrostis epigejos*,

2 pav. *Carex viridula* sąžalynai nenaudojamame durpyno lauke (Z. Sinkevičienės nuotrauka, 2024).

Fig. 2. Patches of *Carex viridula* in the disused peatland area (photo by Z. Sinkevičienė, 2024).

3 pav. *Eriophorum vaginatum* kupstai ant plikos durpės (I. Jukonienės nuotrauka, 2024).

Fig. 3. Tussocks of *Eriophorum vaginatum* on bare peat (photo by I. Jukoninenė, 2024).

4 pav. Asiūkliai (*Equisetum* spp.) – vieni dažniausių ant plikų durpių įsikuriančių augalų (Z. Sinkevičienės nuotrauka, 2024).

Fig. 4. Horsetails (*Equisetum* spp.) that are among the most common plants establishing on bare peat (photo by Z. Sinkevičienė, 2024).

ir beržai: *Betula pubescens*, *B. pendula* ir jų hibridai. Šioje vietoje aptikome ir invazinės samanos *Campylopus introflexus* (5 pav.) dengiamus plotus, su negausiais kitų samanų (*Ceratodon purpureus*, *Polytrichum strictum*) intarpais. *Campylopus introflexus* dažnai įsikuria durpynuose pirma induočių augalų (Jukonienė et al. 2015a). Ši invazinė samana Šepetos durpyne įsikūrusi daugelyje bent kiek atviresnių durpyno plotų.

Stebėdami pirmojo lauko augaliją, įsitikinome, koks svarbus užaugant durpynui yra beržas. Atvirus išekspluatuoto durpyno plotus lengvai pasiekia vėjo plačiai išnešiojamos jų sėklos. Beržams įsikurti palankus ir durpyno paviršius, išraižytas smulkių sausinamųjų griovelinių. Jų pakraščiais beržai įsikuria pirmiausia, sudarydami durpyne aiškiai išsiskiriančias medžių juostas. Toks juostiškumas išlieka ir vėlesnėse užaugimo stadijose – palei griovelius visada auga senesni medžiai.

Pirmojo lauko 8 kontūre (1 pav., 8) atvirų plotų fragmentiška augalija sudaro mozaiką su labiau ir visiškai susivėrusios augalijos plotais. Be retais asiūkliais ir lendrūnais apaugusių vietų, aptikome *Carex rostrata*, *Carex viridula*, *Eriophorum angustifolium* formuojamų sąžalynų fragmentus. Neįprastas šių bendrijų užuomazgų komponentas – pelkinės rūšys *Drosera rotundifolia* ir *Rhynchospora alba*. Kartu auga ir *Carex flava*, *Phragmites australis*, *Veronica scutellata* ir visur įsikuriantys berželiai.

5 pav. Ant plikų durpių sparčiai plintanti invazinė samana *Campylopus introflexus* (Z. Sinkevičienės nuotrauka, 2024).

Fig. 5. Invasive moss *Campylopus introflexus* rapidly spreading on bare peat (photo by Z. Sinkevičienė, 2024).

Tarp šių plotų išsiskyrė spalvinga „širdažolių pievelė“. Joje vyraavo *Centaurium erythraea*. Kartu augo dauguma aptiktų durpyne paplitusių augalų (*Carex flava*, *Equisetum pratense*, *Juncus conglomeratus*, *Leontodon autumnalis*, *Linum catharticum*, *Lycopus europaeus*, *Pilosella* × *flagellaris*, *Tusilago farfara*). Retą aukštesnių augalų ardą sudarė pavieniai *Calamagrostis epigejos*, *Phragmites australis* ir žemaūgiai beržai.

Ir šiame kontūre, ir kitose pirmojo lauko vietose pasitaikė žydinčio *Epipactis palustris* pievelių (6 pav.). Be būdingų pelkinių rūšių (*Carex flava*, *C. rostrata*), jų savitumą pabrėžė jo natūralioms augavietėms nebūdingos, bet šiame durpyne ypač paplitusios viksvos *C. viridula* gausa, kartu augantis sausoms vietoms būdingas *Calamagrostis epigejos* ir aukštapelkinis *Eriophorum vaginatum*.

6 pav. Žolinė augalija su *Epipactis palustris* (I. Jukonienės nuotrauka, 2024).

Fig. 6. Herbaceous vegetation with *Epipactis palustris* (photo by I. Jukonienė, 2024).

Susivėrusi žolinė augalija

Pirmojo lauko 8 kontūre (1 pav., 8), arčiau kanalo, susivėrusiai žolinei augalijai atstovauja nendrynas, kuriame gausu įvairių augalų rūšių. Vietomis vyrauja *Phragmites australis* su pavieniais *Salix* spp. ir *Betula* spp., kitur daugiau auga viksvų (*Carex flava*, *C. canescens*, *C. echinata*, *C. pseudocyperus*) arba *Thelypteris palustris*. Kai kur ištininėje samanų dangoje vyrauja kiminiai (*Sphagnum divinum*, *S. fimbriatum*, *S. rubellum*, *S. teres*). Nendrynų retmėse aptikome *Juncus effusus* sąžalynų su vešlia kiminių danga, kuri suteikia šiai augalijai visiško susivėrimo vaizdą.

Natūraliausiai atrodančią susivėrusią žolinę augaliją atradome rytinėje pirmojo lauko dalyje (1 pav., 9). Nemažą jos dalį užima retomis nendrėmis apaugęs plotas. Čia vyrauja *Trichophorum alpinum*, auga *Carex rostrata*, *C. lasiocarpa*, *Carex viridula*, *Eriophorum vaginatum*, *E. angustifolium*, *Drosera rotundifolia*, *Lycopus europaeus*. Kai kuriuose ploteliuose tarp nendrių vyrauja *Carex flava*, šlapiausioje vietoje – *C. rostrata* su pavieniais berželiais, samanų dangoje – tiek aukštapelkiniai (*Sphagnum divinum*, *S. rubellum*), tiek

žemapelkėms, tiek tarpinėms pelkėms (*S. teres*, *S. palustre*), tiek nusausėjusiems durpynams (*S. fimbriatum*) būdingi kiminai.

Retmėse tarp viksvų sąžalynų aptikome ir atgirių (*Huperzia appressa*), dažnai kartu augantį su samanomis (*Spagnum divinum*, *Polytrichum strictum*) (7 pav.). Nuo savo giminaičio *Huperzia selago*, kurio porūšiu anksčiau šis laikytas, jis skiriasi išlinkusiais stiebais ir smulkesniais lapeliais. Lietuva yra šios rūšies pietinio paplitimo arealo pakraštyje. Ši rūšis iki šiol rasta išimtinai durpynuose (Jukonienė et al. 2015b).

Medžiais apaugę plotai

Santykinai susivėrusiai medžiais apaugusio durpyno augalijai atstovauja išekspluatuotas pirmojo lauko plotas ties natūralios pelkės fragmentu (1 pav., 7).

Šiame lauke augalija panaši į išdžiūvusio aukštapelkinio retmiškio augaliją. Nors jame gausu beržų, tačiau medžių arde bent vietomis vyrauja iki 3 m aukščio pušys (*Pinus sylvestris*). Krūmokšnių dangoje vyrauja *Calluna vulgaris*, tačiau pasitaiko pavienių *Rhododendron tomentosum*, *Vaccinium uliginosum*, *V. myrtillus*, *V. oxycoccos*, *V. vitis-idaea*. Samanų danga taip pat skurdi su *Dicranum polysetum* ir *Polytrichum commune* ir tik vietomis gausia invazine samana *Campylopus introflexus*.

Labiausia susivėrusiai durpyno teritorijos augalijai atstovauja miškas vakarinėje antrojo lauko dalyje (1 pav., 3). Dabar sunku atsakyti, ar šis trikampis plotelis tikrai buvo eksploatuojamas, nes visose nuo 1995 m. darytose aerofotonuotaukose matyti kaip plotas, padengtas tankesne ar retesne augalija. Tačiau jis, kaip ir kiti plotai, išraižytas ir apsuptas sausinamųjų kanalų. Jo augalija būdinga pelkiniams pušynams. Medžių arde vyrauja pušys su pavieniais beržais. Nors ir retoje krūmokšnių dangoje daug pelkiniams miškams būdingų rūšių: *Andromeda polifolia*, *Calluna vulgaris*, *Empetrum nigrum*, *Rhododendron tomentosum*, *Vaccinium myrtillus*, *V. uliginosum*, *V. oxycoccos*. Labai retoje žolių dangoje pasitaiko *Melampyrum pratense*, *Rubus chamaemorus*. Sausinimo poveikį rodo ir skurdi samanų danga, kurioje gausiau žaliųjų samanų (*Dicranum polysetum*, *Pleurozium schreberi*) negu kiminų (*Spagnum divinum*).

7 pav. Lietuvoje kol kas tik durpynuose aptinkamas atgiris *Huperzia appressa* (J. Sendžikaitės nuotrauka).

Fig. 7. *Huperzia appressa*, which until now has been found in Lithuania only in disused peat mining fields (photo by J. Sendžikaitė).

Beržyną su aiškiai išsiskiriančiomis senesnių medžių juostomis palei sausinamuosius griovius detaliau ištyrėme vakarinėje antrojo lauko dalyje (1 pav., 2). Durpinis dirvožemis čia vietomis persimaišęs su mineraliniu. Palei griovius auga seniausi ir storiausi beržai, o tarp grioviuose – mažesni beržai, pavienės pušaitės ar eglaitės. Pasitaiko ir pavienių karklų krūmų (*Salix cinerea*, *S. myrsinifolia*). Žolių ir krūmokšnių danga čia labai mozaikiška. Sausesnėse vietose gana daug *Calluna vulgaris*, vietomis gausiau auga *Calamagrostis epigejos*, *Carex hirta*, *Equisetum pratense*, *Tusilago farfara*, rečiau pasitaiko *Solidago virgaurea*. Ūksmingesnėse ir drėgnesnėse vietose auga *Dryopteris carthusiana*, *Lycopodium annotinum*, kurio vietomis ypač gausu (8 pav.). Samanų danga skurdi, su dažniau pasitaikančiu *Polytrichum strictum*. Tačiau atviresnius plotus vėlgi vietomis ištiesai dengia invazinė samana *Campylopus introflexus*.

Susivėrusiai augalijai priskyrimė ir beržyną rytiniame pirmojo lauko pakraštyje palei Šepetos upelio griovį (1 pav., 10). Tai dar palyginti jaunas miškas, kuriame aukščiausi yra beržai, kiek žemesnį ardą sudaro iki 3 m aukščio eglės. Dar žemesnį ardą sudaro krūmai (*Frangula alnus*, *Salix* spp.) ir žemi medžiai (*Alnus incana*, *Fraxinus excelsior*). Žolių danga labai skirtinga įvairiose vietose, bet dažniausiai pasitaiko *Brachypodium sylvaticum*, *Equisetum pratense*, *Eupatorium cannabinum*, *Solanum dulcamara*. Vietomis miškas kaitaliojasi su minėtų rūšių krūmynais, pakraščiuose apaugusiais avietėmis (*Rubus idaeus*) ir gervuogėmis (*Rubus nessensis*).

8 pav. Beržynas su *Lycopodium annotinum* vakarinėje tirtos teritorijos dalyje (Z. Sinkevičienės nuotrauka, 2024).

Fig. 8. Birch grove with *Lycopodium annotinum* in the western part of the studied territory (photo by Z. Sinkevičienė, 2024).

Bene seniausias beržynas yra rytinėje antrojo lauko dalyje (1 pav., 6). Gana ryškios medžių juostos čia aiškiai matomos dar 2005 m. darytoje aerofotonuotraukoje. Dabar pagrindinį medyną sudaro palei griovelius juostomis augantys beržai ir pavienės drebulės (*Populus tremula*). Labai retą žemesnį medžių ardą formuoja *Populus tremula*, *Picea abies*, *Sorbus aucuparia*. Žolių danga visame plote reta ir labai įvairuoja priklausomai nuo drėgmės sąlygų. Gausumu kiek išsiskiria *Orthilia secunda*, *Pyrola chlorantha* ir *Lycopodium annotinum*. Samanų dangoje dažniau pasitaiko tik *Polytrichum strictum*.

Aukštų beržų medynu išsiskyrė ir trikampus plotas rytiniame pirmojo lauko pakraštyje (1 pav., 11). Tačiau taip atrodo tik jo pakraščiai. Visas plotas labai nevienalytis. Kur medžiai aukštesni ir tankesni, gausiai auga paparčiai (*Dryopteris filix-femina*, *D. filix-max*), *Lycopodium annotinum*. Vietomis stūkso krūvos iš durpyno surinktų kelmų, dažnai apaugusių karklais (*Salix cinerea*, *S. purpurea*), šaltėkšniais (*Frangula alnus*), gervuogėmis (*Rubus nessensis*), avietėmis (*Rubus idaeus*). Buvo atviresnių plotų su panašia į pelkinę augaliją – ant durpės augo *Calluna vulgaris*, *Eriophorum vaginatum*, *Vaccinium myrtillus*. Pasitaikė ir tarpinėms pelkėms būdingų plotelių su *Carex lasiocarpa*, *C. nigra*, *Rhynchospora alba* ir *Trichophorum alpinum*.

Vandens telkiniai ir jų aplinka

Natūralių vandens telkinių Šepetos durpyne nėra, todėl vandens telkinių ir jų pakrančių augalija įsikuria tik pirmojo lauko pakraštį juosiančiame magistraliniu kanalu pavers-tame Šepetos upelyje ir smuklesniuose sausinamuosiuose grioviuose, specialiai įrengtose priešgaisrinės saugos vandens talpyklose ar vandeniui užlietuose durpyno plotuose.

Vandens talpyklose vakarinėje antrojo lauko dalyje (1 pav., 4), matyt, priklausomai nuo kritulių kiekio, vyksta žymūs vandens lygio svyravimai. Stambesnį vandens telkinį supa tanki *Phragmites australis* juosta. Už jos vandenyje susiformavusi gana tanki, bet siaura *Potamogeton natans* juosta. Kadangi vanduo dažnai išsilieja į pakraščius, nendryne ir periodiškai užliejamose pakrantės balutėse aptikome maurabragių (*Chara globularis*, *C. papillosa*, *C. vulgaris*). Tokiose pat užliejamose vietose auga *Alisma plantago-aquatica* ir *Schoenoplectus tabernaemontani*. Pietvakariniame užliejamų seklumų pakraštyje susiformavę nemaži *Scirpus sylvaticus* sąžalynai ir *Caricetum rostratae* bendrijos. Pastarosios buvo išplitusios ir šalia esančio seklesnio vandens telkinio užliejamuose pakraščiuose. Jos visiškai nepanašios į stebėtas kitose durpyno vietose ir panašios į natūralių augaviečių bendrijas. Čia jos sudaro mozaiką su *Equisetum fluviatile* ir *Carex vulpina* formuojamomis bendrijomis. Už jų giliau vandenyje auga *Potamogeton natans*, *Sparganium emersum*, *Typha latifolia*.

Ant sausesnio mineralinio grunto pietrytiniame rezervuaro pakraštyje įsikūrusi augalų santalka, kurioje gausa išsiskiria *Centaurium erythraea*, *Juncus alpino-articulatus*, *J. articulatus* pasitaiko gegūnių (*Dactylorhiza* spp.) ir nei pelkei, nei vandens telkinių pakrantėms nebūdingų rūšių, kaip *Leucanthemum vulgare*, *Lotus corniculatus*, *Medicago lupulina*, *Tusilago farfara*. Čia aptikome nemažai pavienių karklų (*Salix aurita*, *S. caprea*, *S. cinerea*, *S. myrsinifolia*, *S. purpurea*), kaip ir visur augančių beržų.

Vandens telkinys, apaugęs nendrėmis, yra ir užtvindytoje centrinėje antrojo lauko

9 pav. *Juncus* spp. kupstai užliejamuose Šepetos durpyno plotuose (Z. Sinkevičienės nuotrauka, 2024).
Fig. 9. Tussocks of *Juncus* spp. in flooded area of the Šepeta peatland (photo by Z. Sinkevičienė, 2024).

dalyje (1 pav., 5). Jo pakraščiai, matyt, gana dažnai užliejami vandens, yra klampūs ir nepraeinami. Tyrimų metu vietomis buvo išdžiūvę, suskeldėjusiu durpingu paviršiumi, su išpūdingais prie vandens lygio svyravimų prisitaikiusiais *Juncus conglomeratus* ir *J. effusus* kupstais (9 pav.), *Alopecurus geniculatus*, *Carex cinerea*.

Šalia šio lauko esančiuose pakelės grioviuose gausiai auga *Potamogeton natans*, *Spirodela polyrhiza*, *Typha latifolia*. Apskritai durpyno griovių augalija gana skurdi ir priklauso nuo jų gylio, vandens kiekio pastovumo juose. Kai kuriuose aptinkamos tik vandeninės rūšys, kaip *Ceratophyllum demersum*, *Potamogeton berchtoldii*, *Potamogeton natans* ir *Utricularia vulgaris*. Seklesniame vandenyje paplitę *Agrostis stolonifera*, *Alisma plantago-aquatica*, *Glyceria fluitans*.

Savita augalija išsiskiria sausinamasis griovys su aplink išlikusia šlapyne rytinėje pirmojo lauko (1 pav., 9), kurio visą dugną dengia *Sparganium natans*.

Apibendrinimas

Aplankę tik dalį durpyno, kuriame vyksta antrinė augalijos kaita, supratome, kad, jeigu sudarytume visų nenaudojamuose Šepetos durpyno laukuose augančių augalų sąrašą, į jį patektų labai nemažai aukštapelkei būdingų rūšių. Tačiau tai būtų tik nedidelė dalis rūšių, kurios durpyne šiuo metu jau nebeturi tokio svarbaus vaidmens formuojant savitas bendrijas ir durpių klodą, kokį turėjo buvusioje ir prarastoje aukštapelkėje. Dėl biotopų įvairovės, susidariusios dėl žmonių veiklos, rūšių įvairovė yra gerokai didesnė negu natūralioje aukštapelkėje, tačiau reikšmingą jos dalį sudaro iš apypelkio paplitusios arba visiškai pelkei nebūdingos sinantropinių, nitrofilinių, svetimžemių ir net invazinių augalų rūšys.

Padėkos

Dėkojame UAB „Durpeta“ vadovams ir darbuotojams už suteiktą galimybę ir pagalbą atlikti apžvalginius tyrimus durpyno teritorijoje.

Už tyrimų vietų žemėlapiu sudarymą dėkojame kolegei Vitai Monkuvienei.

Tyrimą finansavo Lietuvos mokslo taryba (sutartis Nr. S-LIP-22-63).

Literatūra

- Brundza K. (red.), 1940: Šepeta: aukštapelkio monografija. – Žemės ūkio akademijos metraštis, 13(4): 1–204.
- Hodgetts N. G., Söderström L., Blockeel T. L., Caspari S., Ignatov M. S. et al., 2020: An annotated checklist of bryophytes of Europe, Macaronesia and Cyprus. – *Journal of Bryology*, 42(1): 1–116.
- Jukonienė I., Dobravolskaitė R., Sendžikaitė J., Skipskytė D., Repečkienė J., 2015a: Disturbed peatlands as a habitat of an invasive moss *Campylopus introflexus* in Lithuania. – *Boreal Environment Research*, 20 (6): 724–734.
- Jukonienė I., Dobravolskaitė R., Sendžikaitė J., 2015b: Characteristics of atypical *Huperzia selago* subsp. *arctica* habitats to the south of distribution area. – *Acta Societatis Botanicorum Poloniae*, 81(2): 87–92.
- POWO, 2024: Plants of the World Online. Facilitated by the Royal Botanic Gardens, Kew. Available online: <http://www.plantsoftheworldonline.org/> [žiūrėta 2024-08-08].

Overview of the vegetation on disused peat extraction sites of the Šepeta peatland

Zofija Sinkevičienė, Agnė Bagušinskaitė, Ilona Jukonienė

SUMMARY

Key words: alien species, *Campylopus introflexus*, *Huperzia appressa*, invasive species, nitrophilous species, stages of overgrowth

The paper presents data on the vegetation emerging in the disused peat mining fields in the southeastern part of the Šepeta peatland. Two disused peat mining fields covering the area of the former slope pine forests and flarks were route-surveyed following the countour lines of the vegetable plots visible in orthophotos. Species diversity of the vegetation cover in various habitats (open and semi-open, herbaceous, tree-covered, aquatic and riparian) is characterized.

The human-induced habitat diversity in the disused Šepeta peatland fields creates favorable conditions for the spread of not only typical bog plant species (*Eriophorum vaginatum*, *Polytrichum strictum*) but also of those from the surrounding areas (*Equisetum pratense*, *E. palustre*, *Calamagrostis epigejos*, *Juncus effusus*), birch trees (*Betula pubescens*, *B. pendula* and their hybrids) as well as synantropic (*Plantago major*, *Potentilla anserina*), nitrophylous (*Aegopodium podagraria*, *Anthriscus sylvestris*, *Chaerophyllum aromaticum*, *Chenopodium album*), alien (*Erigeron annuus*, *Erucastrum gallicum*, *Potentilla norvegica*) and invasive (*Campylopus introflexus*) ones. In Lithuania, *Huperzia appressa*, which was discovered in the studied area during this survey, was reported only from peatlands until now.